

УДК [342.849.2 (47+57 : 477.8) : 323.2] «1950-1951»

РАДЯНСЬКІ ВИБОРЧІ КАМПАНІЇ 1950-1951 РОКІВ У ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ОБЛАСТЯХ УРСР

Олександра Стасюк

Інституту українознавства імені І. Крип'якевича НАН України
Україна, 79026, м. Львів, вул. Козельницька, 4
e-mail: ol_stasuk@ukr.net
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-2957-0432>

У статті висвітлено організацію та проведення виборів до Верховних Рад СРСР, УРСР та місцевих органів влади у західноукраїнських областях упродовж 1950-1951 років. Показано контроль з боку влади за ідеологічною й організаційно-технічною стороною виборчого процесу, форми та методи боротьби з націоналістичним підпіллям у момент проведення виборчих кампаній. Наголошено на використанні представниками режиму військової сили й адміністративних засобів впливу для забезпечення контрольованих результатів голосування. Стверджено, що влада внаслідок виборчих кампаній 1950-1951 рр. не отримала легітимного визнання від населення регіону, симпатії якого залишалися на боці учасників національно-визвольного руху. Офіційні результати виборів, що стосувалися активності громадян та їх політичного вибору, були грубо сфальсифіковані. Проте, вибори 1950-1951 рр. проходили у значно спокійнішій обстановці, ніж перші повоєнні виборчі кампанії, внаслідок відсутності збройного опору з боку учасників підпілля ОУН, що знизило напругу протистояння між владою та населенням.

Ключові слова: західноукраїнські області УРСР, радянські виборчі кампанії, підпілля ОУН

В основу вироблення оптимальної виборчої системи в Україні має бути покладений не лише ефективний міжнародний досвід, але й осмислення національних політичних практик. Під цим оглядом звернення до історичного досвіду проведення виборів, особливо радянського періоду, який передував становленню незалежної Української держави, видається надзвичайно актуальним.

Виборчим кампаніям 1950-1951 років у західноукраїнських областях дослідники приділяли значно менше уваги, ніж першим повоєнним виборам. Досліджувана проблема лише побіжно представлена у працях, які висвітлюють суспільно-політичний розвиток регіону [1; 28], функціонування владних структур УРСР [16] чи еволюцію виборчого права [7; 17]. Це дає історикам широкий простір для подальших досліджень специфіки проведення виборів у західноукраїнських областях у радянські часи.

Метою статті є висвітлити особливості організації та проведення виборів до Верховних Рад СРСР, УРСР і місцевих органів влади 1950-1951 рр. у західноукраїнських областях.

На відміну від перших повоєнних виборчих кампаній у західному регіоні УРСР, які розгорталися на тлі гострого протистояння влади та населення [2; 15], вибори до ВР СРСР, УРСР та місцевих органів влади у 1950-1951 роках проходили у значно спокійнішій атмосфері. Попри активний спротив з

боку учасників національно-визвольного руху та місцевого населення загалом, владі на початок 1950-х років вдалося втілити у життя значну частину радянських змін. Регіон уподібнився до решти території УРСР адміністративним поділом, управлінськими структурами, мережею громадських і культурних організацій. Завершувався процес колективізації села, який мав остаточно зруйнувати приватновласницьку психологію західноукраїнського селянина та зробити його слухняним гвинтиком планової радянської економіки.

Однак, про повну радянізацію західноукраїнських земель говорити було рано. Місцева влада, попри розгорнуту в краї політику коордінативної, не відчувала опортя у масах і регулярно зазнавала атак з боку окремих уцілілих боївок ОУН, які продовжували вести затяту боротьбу з окупаційним режимом. Усвідомивши неминучу поразку національно-визвольних сил, більшість населення прийняли правила гри, запропоновані владою, проте своєю її не вважали. Виснажені воєнними втратами, матеріальними нестачами та репресіями, люди все частіше обирали шлях конформізму, сповідуючи інстинкт самозбереження. Владні накази та розпорядження уже не викликали негативної реакції у суспільстві, яка змінилася з агресивної на приховано саркастичну. Аналізуючи ситуацію у регіоні напередодні проведення виборів до

Верховної Ради СРСР, які мали відбутися 17 березня 1950 р., працівники ЦК КП(б)У підкреслювали, що місцеве населення надалі потребує особливої уваги й опіки з боку партії й уряду, адже «трудящі західних областей ще не пройшли тої школи виховання, яку пройшли трудящі східних областей України» [24, арк. 21].

Тож, виборчі кампанії 1950-1951 рр. у західному регіоні УРСР все ще знаходилися під особливим контролем влади. Виконуючи постанову Політбюро ЦК КП(б)У від 11 лютого 1950 р. «Про надання допомоги партійним і радянським організаціям західних областей УРСР у підготовці та проведенні виборів до ВР СРСР», обкоми східноукраїнських областей надсилали у регіон своїх представників. Зокрема, Київським обкомом КП(б)У було відібрано та скеровано у Львівську область 50 чол., у тому числі: секретарів РК КП(б)У – 31, пропагандистів – 14, працівників культпросвітних організацій – 5 [24, арк. 151]. Обкоми Харківської та Сумської областей скерували у Станіславську область 67 партійних працівників та активістів [8, арк. 4-8, 18-22] і т. д.

Розглядаючи виборчі кампанії 1950-1951 рр. як черговий етап радянізації регіону, влада провела масштабну передвиборчу агітаційно-пропагандистську кампанію, яка через масовість і нав'язливі форми реалізації радше нагадувала зомбування населення. Її здійснювали, використовуючи найрізноманітніші методи та засоби впливу (усна та наглядна агітація, радіо, преса, кінопересувки, культбригади й ін.). Лише у Тернопільській області за час підготовки до виборів у ВР СРСР прочитано 3037 лекцій і докладів, якими охоплено 151 000 слухачів, скеровано у райони 175 189 екземплярів різної політичної літератури, сформовано та відправлено у села 942 бібліотечки агітатора з виборчою літературою й ін. [14, арк. 38-39.] У Дрогобицькій області для обслуговування виборчих дільниць організовано 147 агіт-культбригад, які дали близько 2000 концертів та обслужили 200 тис. чол. [10, арк. 31] Пропагандистську роботу здійснювано через мережу агітпунктів, які створено майже у кожному місті та селі. Зокрема, у Брюховичському районі Львівської області напередодні виборів до ВР УРСР (1951 р.) організовано 39 агітпунктів (28 – у клубах, 5 – у школах і 6 – у бібліотеках), де працювало 539 агітаторів, якими проведено більше 1400 бесід з виборцями й охоплено 6 000 слухачів. Силами інтелігенції прочитано

32 лекції на теми: «Українсько-буржуазні націоналісти – злісні вороги Українського народу», «Роль партії Леніна-Сталіна у державно-господарському розвитку Радянської України», «Про радянський патріотизм» та ін. [12, арк. 53-54]

У системі пропагандистської роботи помітне місце посідала агітаційна кампанія у пресі. Газети інформували, що передвиборчі збори по висуненню кандидатів у депутати, а також окружні наради по всій республіці проходять організовано та на високому ідейно-політичному рівні. Місцева преса повідомляла про ініціативу виборців з обладнання виборчих дільниць, роботу гуртків з вивчення Конституції, організацію соцзмагань у колгоспах і на виробництвах тощо. Багато уваги приділяли молодим виборцям, які готувалися зустріти день виборів відмінними успіхами у навчанні, вступом до ВЛКСМ, активною роботою на виборчих дільницях і т. д. Зокрема, газета «Львівська правда» у березні 1951 року у зв'язку з виборами до ВР УРСР писала: «У містах і селах Львівської області, як і по всій нашій країні, відбуваються збори та мітинги, на яких трудящі, селяни, інтелігенція висловлюють глибоку вдячність комуністичній партії, ...великому Сталіну за батьківську турботу по народне щастя» [19].

Підготовку та проведення виборчих кампаній 1950-1951 років у західноукраїнських областях влада тісно ув'язувала з новим масовим вступом селян-одноосібників до колгоспів. За перший місяць виборчої кампанії лише у Львівській області було утворено 150 нових колективних господарств. Зокрема, повністю сколективізовано Бродівський, Кам'яно-Бузький і Винницький райони області [21, арк. 244]. У с. Гологори Краснянського району сколективізовано 23 господарства [12, арк. 64]. Тернопільщина станом на 1 лютого 1950 р. була сколективізована на 89,6% [14, арк. 42]. Зокрема, відсоток сколективізованих господарств у Білобожницькому р-ні зріс з 16,5% до 74,1%, у Микулинецькому – з 24% до 65%, Коропецькому – з 31% до 68% [14, арк. 42]. В одному з сіл Александрійського р-ну Ровенської області за 5 днів, з 15 по 20 листопада 1950 р., подано 13 заяв про вступ до колгоспу та приурочено цю подію до виборів у місцеві ради, які мали відбутися у грудні [25, арк. 27-27зв.].

Напередодні виборів влада традиційно посилювала боротьбу з національно-визвольним рухом, небезпідставно побоюючись, що повстанці намагатимуться зірвати

виборчий процес. Інструкції ЦК КП(б) підкресливали, що «вибори у західноукраїнських областях будуть проходити в умовах гострої класової боротьби. Куркульство та залишки банд українських буржуазних націоналістів будуть робити спроби підірвати довіру населення до виборів, знеславити кандидатів у депутати та знизити участь громадян у виборах» [26, арк. 2]. Тож влада вживала посилені заходи для охорони виборчих дільниць, кандидатів у депутати, агітаторів, телефонічних ліній зв'язку й ін. Районним відділам МДБ були дані вказівки організувати перевірку приміщень виборчих дільниць на предмет виявлення мін та інших вибухових пристроїв, встановити нагляд за роботою державних друкарень і друкарською технікою, що знаходиться на балансі різних установ та організацій [3, арк. 63]. Спеціальним розпорядженням Центрвиборчкому з Москви від 9 березня 1950 р. дільничним комісіям у західноукраїнських областях було дозволено завершувати процес голосування після того, як проголосують усі виборці (тобто не чекаючи 24.00 год.), у зв'язку з «певними особливостями проведення виборів у цих областях» [21, арк. 241]. Згідно цього розпорядження, на багатьох виборчих дільницях відповідальні особи намагалися вивезти виборчу документацію до настання темряви, адже ризик нападу повстанців у нічний період значно зростав.

Незважаючи на те, що знищене як цілість націоналістичне підпілля уже не могло чинити збройного спротиву владним заходам, а антивиборчі акції повстанців зводились передовсім до пропаганди шляхом друкованого слова [3, арк. 10-105], майже у всіх населених пунктах були розташовані відділи МВС та МДБ, військ ЧА, прикордонних військ, загони школи міліції та МДБ – влада остерігалася не лише нападу боївок ОУН, але й організованих виступів населення. Охорону виборчих дільниць здійснювали також групи охорони громадського порядку (ГОГП), утворені з колишніх «стрибків» і місцевих активістів. Незважаючи на це, міністр МДБ М. Ковальчук у лютому 1950 р., напередодні виборів до ВР СРСР, оцінив ситуацію з охороною виборчих дільниць як незадовільну, оскільки лише 40% дільниць охоронялися військовими та міліцією, а 60% – ГОГП, учасники яких не завжди відзначалися бойовими якостями та «правильними» політичними поглядами [3, арк. 15-21]. З огляду на це, ним було прийняте рішення про введення у західноукраїнські області додаткової кількості військ ЧА у складі

4 470 чол. для забезпечення «особливо уражених бандитизмом» районів. Зокрема, у Волинську область було скеровано 1400 військових, у Тернопільську – 1375, Станіславську – 670, Дрогобицьку – 525, Ровенську – 300, Львівську – 200 [3, арк. 22]. Отже, т. зв. «велика блокада», яка нанесла непоправних втрат українським повстанцям взимку 1945-1946 років, була застосована владою і на цей раз.

Не покладаючись на військову силу у боротьбі з добре законспірованим підпіллям, міністр МДБ М. Ковальчук 31 грудня 1949 р. видав наказ «Про не притягнення до кримінальної відповідальності учасників розгромлених банд з західних областей України, які добровільно з'явилися до органів радянської влади з повинною», який мав сприяти легалізації підпільників. Як правило, такі звернення давали незначні результати, тому влада змушена була вживати додаткових заходів. Органи МВС і МДБ збільшували кількість облав і засідок, посилювали агентурну роботу з населенням, опрацьовували провокативні комбінації, спрямовані на компрометацію провідників підпілля в очах товаришів по зброї та цивільного населення тощо. Влітку 1950 р. розпочався процес ліквідації хуторів, які часто були місцем дислокації повстанських груп.

Згідно інструкцій ЦК КП(б)У, радянські та партійні працівники також залучалися до процесу боротьби з «бандитизмом ОУН». До їхньої компетенції передовсім належало бути політично пильними та проводити відповідну агітаційно-політичну роботу серед населення, спрямовану на розвінчування ідеології українських буржуазних націоналістів. Проте окремі працівники ідеологічного фронту сприймали вказівки ЦК КП(б)У буквально, тоді заходи влади набували не зовсім раціонального характеру. Наприклад, виступаючи на учительській конференції у Бродівському р-ні Львівської області, секретар райкому Скидан зобов'язав кожного учителя привести у райвідділ МВС по одному підпільнику, аргументуючи це тим, що повстанці зі своєю агітацією найчастіше звертаються саме до учителів [6, арк. 288]. Заява партійця викликала насмішки серед населення, адже до того влада неодноразово підкресливала, що на весь Бродівський район залишилося всього 3 бандита [6, арк. 288-289].

Учительство під час виборчих кампаній 1950-1951 років опинилося під прискіпливою увагою влади та спецслужб. Зважаючи на той факт, що у 1946-1947 роках частина учителів відмовлялися брати участь у передвиборчих

заходах і голосувати, солідаризуючись з місцевим населенням або й учасниками підпілля, наприкінці листопада 1949 р. було здійснено ґрунтовну перевірку учительських кадрів під кількома оглядами: співпраця з нацистами, зв'язок з ОУН та УПА, наявність репресованих родичів і родини за кордоном і т.д. [6, арк. 289]. Тепер їх значно обережніше вводили до складу виборчих комісій чи агітаційних груп, а призначених жорстко контролювали.

Оцінити реальну ситуацію з проведенням виборчих кампаній 1950-1951 років, спираючись на радянську та партійну звітність, доволі складно, адже відповідальні особи дуже часто завищували показники передвиборчої роботи та викривлено зображали настрої місцевого населення. Тож наведені вище цифри обсягів передвиборчої роботи радше не відповідають дійсності. Попри масовану пропагандистську кампанію й увагу до виборів з боку спецслужб, населення західноукраїнських земель не виявляло жодного зацікавлення виборчим процесом. Люди розуміли всю нещирість та абсурдність радянської виборчої системи, зневажливо ставилися до своєї формальної ролі у радянських ритуалах. Зокрема, студентка Львівського медичного інституту Л. Малкуш у розмові з товаришами підкреслила антидемократичність радянських виборів: «Все це брехні, обманюють і тут, і за кордоном. Все одно ми не вибираємо, а лише голосуємо за тих, кого раніше призначили. Кажуть, що голосування таємне, але слідкують, щоб хто часом не перекреслив бюлетень» [27, арк. 10-11]. А мешканка м. Тернополя Зоя Мар'янівна Перчикова у день голосування 12 березня 1950 р. висловила незадоволення примусовим характером голосування: «Ось бігають, як скажені, й примушують голосувати. Хто не хоче йти, так змусять, а спробуй висловитися проти, так одразу знайдуть місце» [3, арк. 146].

У багатьох населених пунктах виборчий процес пробуксовував через прихований саботаж населення та бездіяльність влади. Зокрема, у селах на Львівщині передвиборча робота у рамках виборів до ВР СРСР розпочиналася лише з приїздом партійців, уповноважених ЦК КП(б)У, які змушені були брати участь в обладнанні виборчих дільниць, розподіляти обов'язки між членами виборчих комісій та ін. [24, арк. 151-152, 154, 157-158, 160-162]. А у селі Братківці Стрийського р-ну на Дрогобиччині станом на 3 березня 1950 р. не було проведено жодних загальних зборів виборців, не виголошено ніякої політичної доповіді, не

призначено агітаторів. Агітпункт у селі не був обладнаний і там ніхто не чергував, списки виборців лежали на столі без нагляду [13, арк. 1-6]. У деяких областях виборчі дільниці не відповідали встановленим законам нормам. Наприклад, у Дубенському та Корецькому р-нах Ровенської області вони були об'єднані у приватних помешканнях [22, арк. 55]. У Рівному на виборчій дільниці при цегляному заводі було брудно та холодно. Директор заводу Гаркавенко (він же голова дільничної виборчої комісії) на запитання перевіряючих, чому не працює агітпункт, відповів: «Ще є час. До виборів усе приготуємо» [21, арк. 60].

Відчуваючи ворожість населення, представники влади надалі неохоче комунікували з людьми, особливо у сільській місцевості, де все ще зберігалася небезпека бути знищеними боївкарями ОУН. Це відзначив представник Київського обкому КП(б)У Скиба у своїй доповіді на нараді відповідальних працівників Львівського обласного комітету КП(б)У з питання підведення підсумків виборів до ВР СРСР: «Якщо взяти окремі села, де працювали наші товариші, то видно, що там абсолютно ніяка робота не проводилася, партійно-радянський актив туди не заглядає. Можна у приклад привести село Новосілки (Поморянського р-ну Львівської області. – Авт.). Клубу там немає, кіно, як правило не демонструють. Село Чемериз. Воно розтягнуте у довжину на 8 км, має 21 хутір, і партійно-радянські працівники дуже рідко туди заглядають, а якщо і бувають, то в основному працюють не з населенням, а з активом» [11, арк. 48]. Через несприйняття місцевим населенням передвиборчої агітації у м. Моршин (Дрогобиччина) влада працювала в основному з курортниками [11, арк. 48].

У Постанові Політбюро ЦК КП(б)У від 27 лютого 1950 р. організаційно-технічну підготовку до виборів у ВР СРСР у західноукраїнських областях було визнано незадовільною. Зокрема, відзначалося, що у багатьох областях укладання списків виборців затримується через недбальство відповідальних осіб, мало уваги приділяється обладнанню виборчих дільниць, не завершено їх телефонізацію, повільно розгортається робота з роз'яснення виборцям Звернення ЦК ВКП(б), недостатньо залучаються до агітаційно-пропагандистської роботи партійний актив та інтелігенція тощо [23, арк. 259].

Байдуже ставлення місцевого населення до виборів особливо яскраво виявилось у

процесі голосування. Значна частина західних українців і на цей раз знехтували своїм «почесним обов'язком», хоча й не намагалися входити з владою у конфлікт. Зважаючи на нові обставини, влада змінила тактику. Щоб не провокувати заворушень, радянські чиновники відмовилися від практики примусового голосування, а за уже випробуваним методом самі заповнювали урни потрібною кількістю бюлетенів. У результаті в багатьох містах і селах громадяни, не дійшовши до виборчої дільниці, дізнавалися від сусідів чи знайомих, що за них уже проголосовано. В окремих населених пунктах людей ніхто не скликав на виборчі дільниці, як-от на присілку Межибрідське, біля с. Зелене Надвірнянського р-ну Станіславівської області, де «начальник групи, яка під час «виборів» 25.II.51 р. повинна була ходити по присілку з урнами, спав через цілу ніч в одній хаті. Вставши рано, він усі бюлетені кинув до урни, а господареві сказав повідомити людей, що вони вже всі «проголосували» [4, арк. 186-187]. Непоодинокими були випадки, коли на виборчій дільниці один член сім'ї голосував за цілу родину та ще кількох сусідів, або коли члени виборчої комісії, не заставши господарів у хаті, змушували голосувати їхніх неповнолітніх дітей чи розумово хворих членів сім'ї, зараховуючи їхні голоси як повноправні. Провідник ОУН «Рос» 30 квітня 1950 р. доповідав про перебіг виборів на Брідщині: «Всіх, які повинні голосувати в с. Черниці Підкамінського р-ну (Львівська область. – *Авт*) налічувалось 956, проголосувало 350 осіб і в годині 10 вже по виборах урна відвезена в район. Так проходили вибори всюди» [6, арк. 290-291].

І знову в жодному з радянських документів ми не зустрічаємо інформації про порушення законодавства під час проведення виборів. Натомість секретарі обкомів наголошували на поважних успіхах у соціалістичному розвитку краю та піднятті рівня свідомості населення, яке твердо стало на шлях комуністичного будівництва. Підставою для таких тверджень, зокрема, слугувала позитивна динаміка громадянської активності місцевого населення. Наприклад, партійці Станіславської області, порівнюючи вислід голосування на виборах 1950 р. із результатами голосування 1946 р., зазначали, що у 1946 р. станом на 10.00 ранку проголосувало 155 537 осіб (28,5%), а у 1950 р. – 428 131 (68,6%); у 1946 р. станом на 15.00 проголосувало 68% виборців, а 12 березня 1950 р. у цей час голосування вже було закінчено по всіх виборчих дільни-

цях [9, арк. 38]. Підкреслено різницю не лише у підвищенні активності громадян, але й у якісному характері висловленої думки. Так, у 1946 р. за кандидатів блоку комуністів і безпартійних проголосувало 98,62%, проти – 7651 особа, а 1950 р. – відповідно 99,87% і 1112 осіб [9, арк. 39]. Підводячи підсумки виборчих кампаній представники влади зазначали, що окремі спроби українських буржуазних націоналістів перешкодити успішному проведенню виборів не мали успіху, внаслідок чого вибори завершилися повною перемогою радянської влади і демократії [18, с. 223-230].

Отже, розглядаючи виборчі кампанії 1950-1951 рр. як чинник радянізації західноукраїнського регіону, поєднуючи їх з політичними та господарськими загально державними планами і завданнями, представники режиму розраховували на масову участь місцевого населення у виборчому процесі. Проте, незважаючи на застосування військової сили, адміністративного тиску та масових репресій, значна частина західноукраїнської людності продовжували сповідувати політику абсентеїзму. Офіційні результати виборів, які свідчили про повну підтримку провладних кандидатів місцевим населенням, не відповідали дійсності. Вони були досягнуті шляхом численних порушень виборчого законодавства, зокрема, відвертих фальсифікацій. Бажання незначної кількості людей колаборувати з радянською владою не можна вважати щирим, адже вони погоджувалися «добровільно» голосувати з метою оминати репресії або в обмін на лояльність до них режиму. Соціальна мімікрія, як адаптивна форма життєдіяльності людей, на довгі роки стала основною формою співжиття західних українців з новою владою.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Баран В. Україна у першому повоєнному десятилітті (1946-1955 рр.) // Економічна історія України: Історико-економічне дослідження в 2 т. Т. 2. Київ: Ніка-Центр, 2011. 608 с.
2. В'ятрович В. Історія з грифом «Секретно»: Радянська демократія: вибори 1946 року // База даних «ТСН». URL: <http://tsn.ua/analitika/radyanska-demokratiya-vibori-1946-roku.html>
3. Галузевий державний архів Служби Безпеки України (далі – ГДА СБУ). Ф.2. Спр.1443.
4. ГДА СБУ. Ф.13. Спр.376. Т.5.
5. ГДА СБУ. Ф.13. Спр.376. Т.38.
6. ГДА СБУ. Ф.13. Спр.376. Т.58.
7. Даниленко В. Особливості радянського парламентаризму в Україні (друга половина XX ст.) // Історія України: маловідомі імена, події, факти. 36. ст. / Голов. ред. О.П. Реєнт. Київ: Ін-т історії України НАН України. 2010. Вип. 36. С. 88-125.
8. Державний архів Івано-Франківської області (далі – ДАІФО). Ф.П-1. Оп.1. Спр.1134.

9. ДАІФО. Ф.1-П. Оп.1. Спр.1154.
10. Державний архів Львівської області (далі – ДАЛО). Ф.5001. Оп.13. Спр.106.
11. ДАЛО. Ф.3. Оп.3. Спр.441.
12. ДАЛО. Ф.3. Оп.4. Спр.214.
13. ДАЛО. Ф.5001. Оп.12. Спр.84.
14. Державний архів Тернопільської області (далі – ДАТО). Ф.П-1. Оп.1. Спр.1887.
15. Дмитерко О.М. ОУН-УПА і вибори до Верховної Ради СРСР у лютому 1946 року // Ефективність державного управління: Збірник наукових праць Львівського регіонального інституту державного управління Української Академії державного управління при Президентові України. Львів, 2003. Вип. 3. С. 105-112.
16. Ермолаєв В. Вищі представницькі органи влади в Україні (історико-правове дослідження): Дис... д-ра юр. н.: 12.00.01 / Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. Харків, 2006. 402 с.
17. Журавський В. Становлення і розвиток українського парламентаризму (теоретичні та організаційно-правові проблеми). Київ: Парлам. Вид-во, 2002. 344 с.
18. Літопис УПА. Нова серія. Київ-Торонто, 2001. Т. 3. С. 223-230.
19. Сталинская забота о благе народа // Львівська правда. 1951. № 50 (1533). 1 березня.
20. Стасюк О. Вибори до Верховної Ради СРСР у західноукраїнських областях і реакція населення // Молодий вчений (Херсон). 2018. № 7. С. 28-31.
21. Центральний державний архів вищих органів влади (далі – ЦДАВО України). Ф.1. Оп.20. Спр.225.
22. ЦДАВО України. Ф.1. Оп.20. Спр.249.
23. ЦДАВО України. Ф.1. Оп.16. Спр.195.
24. Центральний державний архів громадських об'єднань України (далі – ЦДАГО України). Ф.1. Оп.46. Спр.5267.
25. ЦДАГО України. Ф.1. Оп.46. Спр.5251.
26. ЦДАГО України. Ф.1. Оп.16. Спр.69.
27. ЦДАГО України. Ф.1. Оп.24. Спр.15.
28. Ярош Б.О. Сторінки політичної історії західноукраїнських земель (30-50-ті рр. ХХ ст.): монографія. Луцьк, 1999. 184 с.

Stasiuk Oleksandra

Soviet Electoral Campaigns of 1950-1951 in the Western Ukrainian Regions of the Ukrainian SSR

The paper describes the organization and holding of elections to the Supreme Soviets of the USSR, the Ukrainian SSR and local authorities in Western Ukrainian Regions during the 1950-1951. The government's control over the ideological and organizational and technical part of the electoral process is shown. The scale and variety of forms of agitation and propaganda are accentuated. The author emphasizes the use of military force and administrative means of influence for the unhindered conducting of pre-election activities and the receipt of controlled voting results. The forms and methods of struggle against the nationalist underground at the time of holding the election campaigns are characterized.

It is noted that during the election campaigns of 1950-1951 there was hardly any opposition from the participants of the national liberation movement, since the weakened underground could no longer be a real obstacle to the realization of such large-scale controlled events. At the same time, taking into account the experience of the previous elections, the leaders of the OUN did not see the sense of a large-scale confrontation, because the authorities, having neglected the will of the populace, were again preparing to announce a result, well-known in advance.

As during the first post-war election campaigns, the Western Ukrainian population in 1950-1951 did not show interest in the electoral process, adhering to the policy of absenteeism. People understood all the insincerity and absurdity of the Soviet electoral system, disregarded their formal role in Soviet rituals, but avoided conflicts with the authorities. The number of people who agreed to vote of their own free will to avoid repressions or in return for loyalty of the regime grew. Social mimicry, as an adaptive form of people's life, for many years, had become the main form of coexistence of Western Ukrainians with the new government.

It is concluded that after the election campaigns of 1950-1951 the authorities did not receive legitimate recognition from the population of the region, whose sympathy remained on the side of the participants of the national liberation movement. The official election results that showed general support for pro-government candidates were obtained through military and administrative pressure, numerous violations of electoral legislation by election process organizers, in particular, the falsification of election results.

Keywords: *Western Ukrainian Regions of the Ukrainian SSR, Soviet election campaigns, OUN underground*